

**കേരള സർക്കാർ
സംഗ്രഹം**

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് - മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ - ഒക്ടോബർ 2 മുതലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ - മാർഗ്ഗ രേഖ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ (ഡബ്ല്യു.എം.) വകുപ്പ്
സ.ഉ.(സാധാ) നം.1971/2023/LSGD തീയതി, തിരുവനന്തപുരം 07-10-2023

- പരാമർശം :-
1. 13-9-2023 ൽ നടന്ന മാലിന്യമുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് യോഗ തീരുമാനം
  2. 18-09-2023 ന് ബഹു തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ നടന്ന മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിൻ യോഗത്തിന്റെ മിനുട്സ്.
  3. 19-09-2023 ന് ബഹു തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ ജനപ്രതിനിധികളുകൊണ്ടു നടന്ന യോഗ മിനുട്സ്
  4. G.O.(Rt)No.922/2023/LSGD തീയതി, 26-04-2023
  5. 08-03-2023 ലെ WM3/38/2023-LSGD നമ്പർ സർക്കുലർ
  6. 04-08-2023 ലെ WM3/139/2023/LSGD നമ്പർ സർക്കുലർ
  7. സ.ഉ.(സാധാ)നം.1200/2023/LSGD തീയതി, 09-06-2023
  8. സ.ഉ.(സാധാ) നം.1109/2023/LSGD തീയതി, 26-05-2023
  9. സ.ഉ.(സാധാ)നം.1068/2023/LSGD തീയതി, 20-05-2023

ഉത്തരവ്

മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. ക്യാമ്പയിന്റെ രണ്ടാം ഘട്ടം നിശ്ചിത സമയത്തിനുള്ളിൽ ഭൗതിക ലക്ഷ്യം നേടാൻ കഴിയുന്ന തരത്തിൽ പരാമർശം 1,2,3 പ്രകാരം പുനഃക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിനായി 10 ദിവസത്തിലൊരിക്കൽ കൈവരിക്കേണ്ട ഭൗതിക ലക്ഷ്യങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചു കൊണ്ടാണ് പുനഃക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. 3 മാസം നീണ്ട് നിൽക്കുന്ന ക്യാമ്പയിൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഒക്ടോബർ 2 ന് തുടങ്ങുന്ന തീവ്ര ശുചീകരണ യജ്ഞത്തോടെയാണ് ആരംഭിക്കുന്നത് . ഇതിന്റെ ഭാഗമായി എല്ലാ ഔദ്യോഗിക പരിപാടിയിലും "മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം" പ്രതിജ്ഞ ചൊല്ലണമെന്ന് സർക്കാർ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പ്രതിജ്ഞ

“ മാലിന്യങ്ങളും പാഴ് വസ്തുക്കളും അലക്ഷ്യമായി വലിച്ചെറിഞ്ഞ് നാടും നഗരവും ജലാശയങ്ങളും വൃത്തിഹീനമാക്കുന്നത് എന്റെ നാടിനോട് ചെയ്യുന്ന കുറ്റ കൃത്യമാണെന്ന് ഞാൻ തിരിച്ചറിയുന്നു. സംസ്കാര ശൂന്യവും നിയമവിരുദ്ധവുമായ അത്തരം പ്രവൃത്തികളിൽ ഞാൻ ഒരിക്കലും ഏർപ്പെടുകയില്ല. അതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങളെ കുറിച്ച് എനിക്ക് പരിപൂർണ്ണ ബോധ്യമുണ്ട്. അതിനാൽ ചെറുതോ വലുതോ ആയ ഒരു പാഴ് വസ്തുവും ഞാൻ വലിച്ചെറിയില്ല. നിരോധിത പ്ലാസ്റ്റിക് വസ്തുക്കളൊന്നും ഉപയോഗിക്കുകയുമില്ല. ശുചിത്വത്തിനായി കൈകൊള്ളുന്ന എല്ലാ നടപടികളോടും ഞാൻ പൂർണ്ണമായും സഹകരിക്കും. മാലിന്യ മൂക്ത നവകേരളത്തിനായി നാടിനൊപ്പം ഞാനും ആത്മാർത്ഥമായി പ്രവർത്തിക്കുമെന്ന് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു.”

ഏകോബർ 2 മുതൽ ആരംഭിക്കുന്ന തീവ്ര ശുചീകരണം

- തദ്ദേശസ്ഥാപന തലത്തിൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിന് ഒരു ക്യാമ്പയിൻ ടിം ഉണ്ടാകണം.
- ഓരോ വാർഡിലും പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിന് വാർഡ് കൗൺസിലർ/മെമ്പറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ടീമിനെ രൂപീകരിക്കണം.
- ഓരോ വാർഡിലും ശുചീകരണം നടത്തേണ്ട പ്രദേശങ്ങളുടെ വിവരശേഖരണം നടത്തണം. ബസ് സ്റ്റാൻഡ്, റെയിൽവേ സ്റ്റേഷൻ, പാർക്കുകൾ, ആരാധനാലയ പരിസരങ്ങൾ, വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, സർക്കാർ ഓഫീസ് പരിസരം, മാലിന്യം കൂടി കിടക്കുന്ന പാതയോരങ്ങൾ, മാർക്കറ്റുകൾ തുടങ്ങിയ പൊതുസ്ഥലങ്ങളിലാണ് ജനകീയ ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംഘടിപ്പിക്കേണ്ടത്.
- റസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷൻ ഭാരവാഹികൾ, യുവജന സംഘടനകൾ, വയോജന കൂട്ടായ്മകൾ, വായനശാല പ്രതിനിധികൾ, എൻ എസ് എസ് , എസ് പിസി, എൻസിസി , വിദ്യാർത്ഥികൾ , ബാല സംഘങ്ങൾ, വാർഡിലെ ചെറുതും വലുതുമായ സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കട ഉടമകൾ, വ്യാപാരി/വ്യവസായി സ്ഥാപനങ്ങൾ, സി ഡി എസ്, എഡിഎസ് അംഗങ്ങൾ, ആശാ വർക്കർമാർ, അംഗനവാടി ജീവനക്കാർ, കടുംബശ്രീ അംഗങ്ങൾ, തൊഴിലുറപ്പ് അംഗങ്ങൾ, തുടങ്ങി എല്ലാ വിഭാഗം കൂട്ടായ്മകളെയും കണ്ടെത്തി തീവ്ര ശുചീകരണ ക്യാമ്പയിനിലേക്ക് ഏകോപിപ്പിക്കണം.
- പ്രസ്തുത കൂട്ടായ്മകൾക്ക് തദ്ദേശ സ്ഥാപനം വാർഡിലെ ശുചീകരണത്തിനായുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ച് നൽകുകയും ശുചീകരണ പ്രവർത്തനം മോണിറ്റർ ചെയ്യുകയും വേണം .
- പൊതുയിട ശുചീകരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി പരാമർശം 4 ൽ വിശദീകരിക്കുന്ന രീതിയിലാണ് ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തേണ്ടത്.
- തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന എൻ എസ് എസ് യൂണിറ്റുകൾക്ക് സ്റ്റേഹാരാമങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ള സ്ഥലം കണ്ടെത്തി അനുവദിച്ച് നൽകേണ്ടതാണ്.

- യുവജന വിദ്യാർത്ഥി കൂട്ടായ്മകളുടെ സഹായത്തോടെ മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി നടക്കുന്ന തീവ്ര ശുചീകരണ യജ്ഞത്തിന് സാമൂഹ്യ മാധ്യമങ്ങൾ, പ്രാദേശിക ചാനലുകൾ, പത്രമാധ്യമങ്ങൾ വഴി പരമാവധി പ്രചാരണം നൽകണം.

ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കേണ്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ

1.ഹരിതകർമ്മസേനയുടെ പൂർണ്ണവിന്യാസം ഒക്ടോബർ മാസത്തിൽ പൂർത്തിയാക്കണം.

- ഹരിതകർമ്മസേന അംഗങ്ങളുടെ കുറവ് മനസിലാക്കി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിലെ മുഴുവൻ വീടുകൾക്കും സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും കൃത്യമായി സേവനം നൽകുന്നതിന് ആവശ്യമായ ഹരിതകർമ്മ സേനയെ നിയോഗിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം. എല്ലാ വീടുകളിലും സ്ഥാപനങ്ങളിലും നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ വാതിൽപ്പടി ശേഖരണ സേവനം ലഭ്യമാക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്താൻ കഴിയണം.
- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിൽ ഹരിതകർമ്മസേനയുടെ സേവന ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പാക്കണം. വാതിൽപ്പടി ശേഖരണം നിശ്ചിത ദിവസം, നിശ്ചിത സമയം മുൻകൂട്ടി അറിയിച്ച് കൊണ്ട് സേവനം നടത്തുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തണം.
- പാഴ് വസ്തു ശേഖരണത്തിന് കലണ്ടർ പ്രകാരമുള്ള സേവനം ഉറപ്പാക്കാൻ
- ഉറവിട ജൈവമാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം നൽകൽ
- പ്രത്യേക അവസരങ്ങളിലെ (പൊതു പരിപാടികൾ, ആഘോഷങ്ങൾ, മീറ്റിംഗുകൾ, ഓഡിറ്റോറിയങ്ങൾ) അധിക മാലിന്യ ശേഖരണത്തിനുള്ള സേവനം ലഭ്യമാക്കലും ഇതിനുള്ള വ്യവസ്ഥയും, യൂസർ ഫീ നിരക്കും മുൻകൂട്ടി ബന്ധപ്പെട്ടവരെ അറിയിക്കണം.
- ഹരിതകർമ്മ സേനയുടെ സേവനം ശുചിത്വ മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് ലഭിക്കേണ്ട സൗകര്യങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും വേണ്ടി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനവും ഹരിതകർമ്മസേന കൺസോർഷ്യവും കരാറിൽ ഏർപ്പെടേണ്ടതാണ്.
- ഹരിതകർമ്മ സേനക്ക് വേണ്ടി ആധുനിക സൗകര്യങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തേണ്ടത് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രധാന അജണ്ട ആകണം.
- ഹരിത കർമ്മ സേനയ്ക്ക് ആവശ്യമായ സാമൂഹ്യ സുരക്ഷ സംവിധാനങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തണം.

2. യൂസർ ഫീ പിരിവ് പൂർണ്ണമാക്കാൻ

- ഹരിതകർമ്മ സേനയുടെ വരുമാനം കുറഞ്ഞത് 10,000 രൂപയിലേക്കെത്തിക്കേണ്ട നടപടികൾ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം സ്വീകരിക്കണം.

ഇതിലേക്കായി :-

- i. 100% വീടുകളിൽ നിന്നും യൂസർ ഫീ ഉറപ്പു വരുത്തണം.

- ii. 100% വ്യാപാര/ഇതര സ്ഥാപനങ്ങളും യൂസർ ഫീ നൽകുന്നുണ്ടെന്ന് തദ്ദേശ സ്ഥാപനം ഉറപ്പുവരുത്തണം.
- iii. സ്ഥാപനത്തിന്റെ യൂസർ ഫീ മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് സ്ഥാപനത്തിന്റെ വലിപ്പം എന്നിവ അനുസരിച്ച് നിശ്ചയിക്കാവുന്നതാണ്.
- iv. പൊതു ജൈവ മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങളുടെ നടത്തിപ്പിന് നിശ്ചിത വേതനം ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് നൽകണം.
- v. പുനഃചക്രമണം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്ന അജൈവ മാലിന്യം തരംതിരിച്ച് കൈമാറുന്നതിലൂടെ മികച്ച വരുമാനം ലഭിക്കുമെന്ന് ഉറപ്പാക്കണം.
- vi. പൊതുയിടങ്ങളിൽ വരുന്ന മാലിന്യങ്ങൾ യഥാസമയം നീക്കം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള നിരക്ക് നിശ്ചയിച്ച് ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് നൽകേണ്ടതാണ്.
- vii. തരംതിരിച്ച മാലിന്യങ്ങളുടെ ഗുണമേന്മയും തൂക്കവും മനസിലാക്കി കൈ മാറുന്നതിനു മോണിറ്ററിങ് സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തണം. ഫോർവേഡ് ലിങ്കേജ് കാര്യക്ഷമമാക്കണം.
- viii. വിവിധ പൊതു പരിപാടികളിലും, പൊതു സമ്മേളനങ്ങളിലും ഗ്രീൻ പ്രോമോഷനുകൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി ഹരിത കർമ്മ സേന അംഗങ്ങളുടെ സേവനം നൽകാവുന്നതാണ്. ഇതിനായി നിശ്ചിത യൂസർ ഫീ ഈടാക്കാവുന്നതാണ്.
- ix. പൊതു ജൈവ മാലിന്യസംസ്കരണ സംവിധാനത്തിൽ നിന്നും ലഭ്യമാകുന്ന കമ്പോസ്റ്റ് വളം തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിന്റെ കാർഷിക പ്രോജക്റ്റുകളുടെ ഭാഗമായി കർഷകർക്ക് ലഭ്യമാക്കണം.
- x. യൂസർ ഫീ ഇളവ് നൽകിയവരുടെ ഫീസ് തദ്ദേശ സ്ഥാപനം ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് നൽകുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- xi. ഇതിനു പുറമെ ശുചിത്വ മാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഇതര സേവനങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ച് അതിനുള്ള അനുബന്ധ സൗകര്യങ്ങൾ ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് നൽകുകയും അതിലൂടെ വരുമാനം ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുകയും വേണം.
- xii. ഇത്തരം നടപടികൾക്ക് ശേഷവും ഹരിതകർമ്മസേനയുടെ പ്രതിമാസ വരുമാനം 10,000 രൂപയിലേക്ക് എത്തുന്നില്ല എങ്കിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനം വികസന ഫണ്ട്/തനത് ഫണ്ടിൽ നിന്നും ഗ്യാപ്പ് ഫണ്ട് ഹരിതകർമ്മ സേന കൺസോർഷ്യത്തിലേക്ക് നൽകണം.
- xiii. യൂസർ ഫീ കുടിശ്ശിക വസ്തു നികുതിയോടൊപ്പം പിരിക്കാനും യൂസർ ഫീ നൽകാത്തവർക്ക് സേവനം നിഷേധിക്കാനും നിലവിലുള്ള ഉത്തരവ് മുൻ നിർത്തി തദ്ദേശ സ്ഥാപനം നടപടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.
- xiv. ഹരിതമിത്രം അപ്ലിക്കേഷൻ സമ്പൂർണ്ണമാക്കി യൂസർ ഫീ പിരിവ് കൃത്യമായും ആപ്പിലൂടെ നിരീക്ഷിക്കണം.
- xv. തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിലെ എൻ എസ് എസ്, യുവജന സംഘടനകളുടെ സഹായത്തോടെ വീടുകൾ/സ്ഥാപനങ്ങൾ തോറും ക്യാമ്പയിനുകൾ

4

നടത്തിയും, ഹരിതകർമ്മ സേനയോടൊപ്പം വീടുകൾ/ സ്ഥാപനങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചും ബോധവൽക്കരണം നടത്തിയും ഹരിതകർമ്മസേനയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ അന്തരീക്ഷം സൃഷ്ടിക്കേണ്ടതാണ്.

xvi. യൂസർ ഫീ നൽകാത്ത വീടുകളിലും സ്ഥാപനങ്ങളിലും ജനപ്രതിനിധികളുടെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ സന്ദർശനം നടത്തി പ്രാധാന്യം ബോധ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

xvii. യൂസർ ഫീ, രജിസ്റ്ററും, രസീതും കൃത്യമായി സൂക്ഷിക്കണം. ഇതിനായി തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥ(ൻ)യെ ചുമതലപ്പെടുത്തണം.

xviii. ഹരിതമിത്രം അപ്ലിക്കേഷൻ നടപ്പിലാക്കിയ സ്ഥലങ്ങളിൽ യൂസർ ഫീ കളക്ഷൻ ആപ്പ് വഴി തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

3. മുഴുവൻ വാർഡുകളിലും പാഴ് വസ്തുക്കൾ താൽക്കാലിക സംഭരണത്തിനുള്ള കേന്ദ്രങ്ങൾ (Mini MCFs) ഉറപ്പാക്കണം.

- നിലവിലെ മിനി എം സി എഫുകളുടെ പരിപാലന അവസ്ഥ വിലയിരുത്തൽ നടത്തണം.
- മിനി എം സി എഫുകളിൽ മാലിന്യം നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിന്റെ സാഹചര്യം ഉണ്ടെങ്കിൽ അത് ഒഴിവാക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- നിലവിൽ മിനി എം സി എഫുകളുടെ ഗ്യാപ്പ് വിശകലനം നടത്തണം. ആവശ്യമുള്ള ഇടങ്ങളിൽ മിനി എം സി എഫുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി അടിയന്തരമായി സ്വീകരിക്കണം.
- എല്ലാ വാർഡുകളിലും ചുരുങ്ങിയത് ഒരു മിനി എം സി എഫ് എങ്കിലും സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- അംഗനവാടികൾ ഒഴികെ എല്ലാ ഘടക സ്ഥാപന കാര്യലയങ്ങൾ, വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ, ആശുപത്രികൾ ഓഫീസ് കോംപ്ലക്സുകൾ എന്നിവിടങ്ങളിലും Mini MCF സ്ഥാപിക്കേണ്ടതാണ്.
- നഗരത്തിലും നഗര സ്വഭാവമുള്ള ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രദേശങ്ങളിലും ശേഖരിച്ച മാലിന്യം പൊതു ഇടങ്ങളിൽ കെട്ടി വെക്കാതെ അതാത് ദിവസങ്ങളിൽ തന്നെ മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റികളിലേക്ക് മാറ്റുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ള വാഹന സൗകര്യം തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനം ഏർപ്പെടുത്തണം.
- മിനി എം സി എഫുകളുടെ ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ , മിനി എം സി എഫിനെ സംബന്ധിച്ച് കൃത്യമായ വിവര വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തണം.
- മിനി എം സി എഫുകൾ കൂടുതൽ ആകർഷകമാക്കണം. കൂടാതെ അവ നിരീക്ഷിക്കുന്നതിനായി പ്രാദേശിക കമ്മിറ്റികൾ രൂപീകരിക്കണം.

4 എം സി എഫ് , ആർ ആർ എഫ്

- എല്ലാ എം സി എഫുകളിലും, ആർ ആർ എഫുകളിലും അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ, ഫയർസേഫ്റ്റി ഉപകരണങ്ങൾ, സ്റ്റോറേജ് ഫെസിലിറ്റി എന്നിവ ഉറപ്പാക്കണം.
- മിനി എം സി എഫ്, എം സി എഫ്, ആർ ആർ എഫുകളിൽ നിന്നും കൃത്യമായ ഇടവേളകളിൽ പാഴ്വസ്തുക്കൾ നീക്കം ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്ന് തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപന സെക്രട്ടറി ഉറപ്പു വരുത്തണം.
- എം സി എഫിൽ ബെയിലിങ് മെഷീൻ / സോർട്ടിങ് ടേബിൾ/ കൺവെയർ ബെൽറ്റ് എന്നിവ ഉറപ്പാക്കണം.
- എം സി എഫുകളിൽ വെയിങ് മെഷീനുകൾ ഉണ്ടാകണം. കൂടാതെ മാലിന്യത്തിന്റെ ഇൻ വേർഡ് ഔട്ട് വേർഡ് പ്ലോ കൃത്യമായി രേഖപ്പെടുത്തണം. ഇക്കാര്യം ചാർജ് ഓഫീസർ ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്ന് സെക്രട്ടറി ഉറപ്പാക്കണം.
- നിലവിലുള്ള എം സി എഫ്, ആർ ആർ എഫുകളുടെ പ്രവർത്തനം മെച്ചപ്പെടുത്തി കഴിഞ്ഞതിന് ശേഷം അവിടെ വച്ച് മാലിന്യ പരിപാലന സാമൂഹ്യ സദസ്സ് സംഘടിപ്പിക്കണം. പൊതു മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്ക് മനസിലാക്കുന്നതിനായി ഈ സദസ്സ് പ്രയോജനപ്പെടുത്താം.
- നിലവിലുള്ള എം സി എഫ്, ആർ ആർ എഫുകൾക്ക് സ്ഥല പരിമിതി അനുഭവപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിൽ പുതിയ എം സി എഫ്, ആർ ആർ എഫുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ഭൂമി കണ്ടെത്തുകയും നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനം ആരംഭിക്കുകയും വേണം.

5. എൻഫോഴ്സ്മെന്റ് നടപടികൾ കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാക്കണം

- തെറ്റായ രീതിയിൽ മാലിന്യ സംസ്കരണം നടത്തുന്നവരുടെ പട്ടിക പരാമർശം 5,6 പ്രകാരം ആരോഗ്യ വകുപ്പ് ജീവനക്കാരിൽ നിന്നും ആഴ്ചതോറും ശേഖരിച്ച് പരിശോധനാ റിപ്പോർട്ടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനതല വിജിലൻസ് സ്റ്റാഫിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ നിയമനടപടികൾ സ്വീകരിക്കണം.
- തദ്ദേശ സ്ഥാപന തലങ്ങളിൽ പരാമർശം 6 പ്രകാരമുള്ള വിജിലൻസ് കമ്മിറ്റി കാര്യക്ഷമമാക്കണം.
- പരാമർശം 7 പ്രകാരം, മാലിന്യ കൂനകൾ ഫോട്ടോ എടുത്ത് വിവരം നൽകുന്നതിന് പ്രതിഫലം നൽകുന്ന പ്രവർത്തനം ഫലപ്രദമായ ഒരു ക്യാമ്പയിനായി ഇനിയും മാറിയിട്ടില്ല. ഇത് പരിഹരിക്കുന്നതിനായി,
  - a) റിവാർഡിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള പരസ്യം യുവജന വിദ്യാർത്ഥി കൂട്ടായ്മകളുടെ സഹായത്തോടെ സാമൂഹ്യ മാധ്യമങ്ങൾ, പ്രാദേശിക ചാനലുകൾ, പത്ര മാധ്യമങ്ങൾവഴി പരമാവധി പ്രചാരണം നൽകണം.

b) വിവരം നൽകുന്ന വ്യക്തിക്ക് 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ തന്നെ പാരിതോഷിക തുക കൈമാറേണ്ടതാണ്. പാരിതോഷികം നൽകിയ വാർത്തയ്ക്കും പരമാവധി പ്രചാരണം നൽകണം.

c) യുവജന വിദ്യാർത്ഥി സംഘടനകൾ, ക്ലബുകൾ മറ്റു കൂട്ടായ്മകൾ എന്നിവയെ പരമാവധി ഈ ക്യാമ്പയിനിൽ പങ്കാളികളാക്കാൻ ഇടപെടൽ നടത്തേണ്ടതാണ്.

- സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങൾ അടക്കമുള്ള സ്ഥാപനങ്ങളിലെ ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ ലംഘനം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യാനുള്ള അവസരം പൊതു ജനങ്ങൾക്കുണ്ട് എന്ന പ്രചാരണവും നടത്താവുന്നതാണ്.
- സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പരിധിയിൽ വരുന്ന മുഴുവൻ സ്ഥാപനങ്ങളിലും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതല വിജിലൻസ് സ്ക്വാഡ് പരിശോധന നടത്തണം. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം സജ്ജീകരിച്ചിട്ടില്ലാത്ത സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പേരിൽ പിഴ/നിയമനടപടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്. വിജിലൻസ് സ്ക്വാഡിന്റെ പ്രവർത്തനവും ജില്ലാ എൻഫോഴ്സ്മെന്റ് സ്ക്വാഡ് പരിശോധനാ വിധേയമാക്കേണ്ടതാണ്.

6. വലിയ മാലിന്യ ഉൽപാദകർ (Bulk Waste Generators- BWG))

- എല്ലാ തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിലും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന BWG യുടെ വിവര ശേഖരണം നടത്തണം.
- എല്ലാ BWG കളിലും ജൈവമാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം ഉണ്ടെന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തണം.
- എല്ലാ BWG കളും അജൈവ മാലിന്യം ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് കൈ മാറുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തണം.
- ജൈവമാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം ഇല്ലാത്ത BWG കളിൽ നവംബർ 30 നകം സംവിധാനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- വിജിലൻസ് ടീം BWG കളുടെ മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിരന്തരം പരിശോധിക്കണം. പരിശോധനകളുടെയും ലംഘനങ്ങൾക്കെതിരെ നടപടി സ്വീകരിക്കുന്നതിന്റേയും പ്രതിവാര റിപ്പോർട്ട് സംസ്ഥാന വാർ റൂമിന് ലഭ്യമാക്കണം.
- പൊതു സ്ഥലത്ത് നിക്ഷേപിക്കുന്ന മാലിന്യത്തിന്റെ നല്ലൊരു ഭാഗം മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനമില്ലാത്ത BWG സൃഷ്ടിക്കുന്നവയാണ്. LSG നിർദ്ദേശിച്ച മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം BWG നടപ്പാക്കുന്നു എന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തുന്നതിൽ ഒക്ടോബർ, നവംബർ മാസങ്ങളിൽ എൻഫോഴ്സ്മെന്റ് സ്ക്വാഡ് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കണം. നിയമ ലംഘനങ്ങൾക്കെതിരെ നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- BWG വിഭാഗത്തിൽ പെടാത്ത മറ്റ് സ്വകാര്യ സർക്കാർ, അർദ്ധ സർക്കാർ, സ്ഥാപനങ്ങളിൽ സംസ്കരണ സംവിധാനം ഉറപ്പു വരുത്തണം.

7. ക്യാമ്പ് നിരീക്ഷണം

- പൊതുസ്ഥലങ്ങളിൽ മാലിന്യം നിക്ഷേപിക്കുന്നത് തടയുന്നതിനാവശ്യമായ ക്യാമ്പുകൾ ആവശ്യമായ ഇടങ്ങളിൽ എത്രയും പെട്ടെന്ന് തന്നെ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.

- സ്വകാര്യ വ്യക്തികൾ, സ്ഥാപനങ്ങൾ, വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള ക്യാമറകളിൽ പതിയുന്ന നിയമ ലംഘനങ്ങൾ ഉടമസ്ഥരുടെ സഹായത്തോടെ പരിശോധിച്ച് കുറ്റക്കാരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനും ദൃശ്യങ്ങൾ കൈമാറുന്നതിനുമുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കണം. ഇതിനായി തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിലെ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥ(ൻ)യ്ക്ക് പ്രത്യേക ചുമതല നൽകണം.

8. സാനിറ്ററി മാലിന്യ സംസ്കരണവും ഇൻസിനറേറ്ററുകളുടെ സ്ഥാപനവും

- തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിൽ വരുന്നതും , സ്ത്രീകൾ തൊഴിലെടുക്കുന്നതോ, വന്നു പോകുന്നതോ ആയ എല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലും നിർബന്ധമായും പി സി ബി അംഗീകാരമുള്ള സാനിറ്ററി പാഡ് സംസ്കരണ സംവിധാനം സ്ഥാപിക്കണം.
- എല്ലാ നഗരസഭകളിലും സാനിറ്ററി വേസ്റ്റ് സംസ്കരണ സൗകര്യം അടിയന്തരമായി ഉറപ്പാക്കണം. ഓരോ നഗരസഭയുടെയും ചുറ്റുമുള്ള 10-15 പഞ്ചായത്തുകളെ ചേർത്തു ക്ലസ്റ്റർ രൂപീകരിക്കുകയും ക്ലസ്റ്ററിൽ വരുന്ന പഞ്ചായത്തുകളിൽ സംഭരിക്കുന്ന സാനിറ്ററി വേസ്റ്റ് നഗരസഭ ഇൻസിനറേറ്ററിൽ സംസ്കരിക്കാവുന്നതുമാണ്. സംയുക്ത പ്രൊജക്ടായോ/ഫീസ് ഇടയാക്കിയോ ഇൻസിനറേറ്റർ ക്ലസ്റ്ററിലെ പഞ്ചായത്തുകൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന രീതിയും പരിഗണിക്കാം. ഇതിനാവശ്യമായ ശേഖരണ-സംഭരണ-നീക്കംചെയ്യൽ ക്രമീകരണങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കണം .
- ബ്ലോക്ക്/ജില്ലാ പഞ്ചായത്തുകളുടെ സഹായത്തോടെ സാനിറ്ററി മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ കൊണ്ട് വരാവുന്നതാണ്.

9. ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ

മുഴുവൻ വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങളിലും 2 ബിന്നുകൾ വീതം സ്ഥാപിക്കണം. കൂടാതെ വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങളിൽ വില്പന നടത്തുന്ന ഉത്പന്നങ്ങളുടെ സ്വഭാവം അനുസരിച്ച് കൊണ്ടുള്ള പ്രത്യേക ബിന്നുകളും സ്ഥാപിക്കണം. (ഉദാ: അപകടകരമായ ഉല്പന്നങ്ങൾ etc)

- വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ഉടമകളുടെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ തന്നെ ആവശ്യമായ ബിന്നുകൾ വെയ്ക്കണം. ഇവയുടെ സംരക്ഷണം, പരിപാലനം എന്നിവ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ചുമതലയായിരിക്കണം.
- സ്ഥാപനത്തിന്റെ പരിസരം വൃത്തിയായി സൂക്ഷിക്കാനുള്ള ചുമതലയും സ്ഥാപന ഉടമകൾക്കാണ്. ഇതു സംബന്ധിച്ച നിർദ്ദേശം നൽകണം.
- എല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ഉറപ്പു വരുത്തുന്നതിന് പുറമെ ഫ്ലോട്ടിങ് പോപ്പുലേഷനെ ലക്ഷ്യം വെച്ച് വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, ബസ് സ്റ്റാൻഡുകൾ തുടങ്ങി ജനങ്ങൾ വന്നു പോകുന്ന പ്രദേശങ്ങളിൽ അജൈവ മാലിന്യ ശേഖരണ ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കണം. ഇവക്ക് നിരീക്ഷണ സംവിധാനം ഉറപ്പാക്കണം.

ഇതിനായി

- ബിന്നുകൾ വേണ്ട പ്രദേശങ്ങളിൽ കണ്ടുവരുന്ന മാലിന്യത്തിന്റെ തരം-സ്വഭാവം എന്നിവയുടെ വിവര ശേഖരണം നടത്തണം.

- അജൈവ മാലിന്യ ശേഖരണ ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് കൃത്യമായ മാനദണ്ഡം, ഡിസൈൻ എന്നിവ ഉണ്ടാകണം.
- ബോട്ടിൽ ബൂത്തുകളുടെ എണ്ണം ആവിശ്യാനുസരണം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
- ബിന്നുകൾ വെക്കുന്ന പ്രദേശത്തിന്റെ തൊട്ടടുത്തുള്ള വ്യാപാര സ്ഥാപനത്തിനോ, മറ്റ് സ്ഥാപനങ്ങൾക്കോ മേൽനോട്ട ചുമതല നൽകാവുന്നതാണ്.
- പ്രധാന റോഡുകളിൽ 500 മീറ്റർ ഇടവിട്ട് നിരീക്ഷണ സംവിധാനത്തോടെ അജൈവമാലിന്യങ്ങൾ സംഭരിക്കാനുള്ള ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കാൻ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കണം.
- ബിന്നുകളിലെ മാലിന്യം പ്രതിദിനം ശേഖരിച്ച് തരം തിരിച്ച് Mini MCF/MCF ലേക്ക് മാറ്റുന്നതിന് ഹരിതകർമ്മസേന/ശുചീകരണ തൊഴിലാളികളെ ചുമതലപ്പെടുത്തണം. (മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് അനുസരിച്ച് പ്രതിദിനം ഒന്നിലധികം പ്രാവശ്യം നീക്കം ചെയ്യേണ്ട സ്ഥലങ്ങളും ഉണ്ടാകാം)
- സമ്മേളനങ്ങൾ പൊതുപരിപാടികൾ എന്നിവ നടക്കുന്ന ഹാളുകൾ, ഓഡിറ്റോറിയങ്ങൾ, പൊതുസ്ഥലങ്ങൾ, മൈതാനങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിലെല്ലാം നടത്തിപ്പുകാർക്ക് ആവശ്യാനുസരണം ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശം നൽകണം. പരിപാടികളുടെ സംഘാടകർ ബിന്നുകൾ വഴി ശേഖരിച്ച് മാലിന്യം നിയമാനുസൃതം നീക്കം ചെയ്യണമെന്ന് നിർദ്ദേശിക്കുന്നതിനൊപ്പം ലംഘനങ്ങൾക്കെതിരായ പിഴയടക്കം ചൂണ്ടികാട്ടിയും മുൻകൂർ നോട്ടീസ് നൽകേണ്ടതാണ് (മാതൃക അനുബന്ധം 1 ആയി ചേർത്തിരിക്കുന്നു.)
- വിവാഹങ്ങൾ തുടങ്ങിയ സ്വകാര്യ ചടങ്ങുകളിൽ പാലിക്കേണ്ട ശുചിത്വ പ്രോട്ടോക്കോൾ സംബന്ധിച്ച കാര്യങ്ങളിൽ രേഖാമൂലം ബന്ധപ്പെട്ട കക്ഷികൾക്ക് നോട്ടീസ് നൽകാൻ ഓഡിറ്റോറിയം, കല്യാണമണ്ഡപം ഉടമകൾക്ക് ബാധ്യത ഉണ്ടായിരിക്കും. അത് ഉറപ്പ് വരുത്തണം. എല്ലാ ഓഡിറ്റോറിയങ്ങളിലും മാലിന്യസംസ്കരണം സംബന്ധിച്ച നിർദ്ദേശങ്ങൾ പ്രാധാന്യത്തോടെ പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. (മാതൃക അനുബന്ധം 2 ൽ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.)
- ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ, ഉപയോഗത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് വിപുലമായ പ്രചാരണവും ആവശ്യമായ ബോർഡുകളും സ്ഥാപിക്കണം.

10. മാലിന്യ സംസ്കരണപരിപാലന പാഠശാല

മാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പരിശീലനങ്ങൾ എല്ലാ വിഭാഗത്തിലെയും മാലിന്യ ഉൽപാദകർക്കായി സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ക്രമീകരണം ഉണ്ടാകണം.

- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനകാര്യലയം മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിൽ മാതൃകയാകണം.
- തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിലെ സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങൾ BWG കൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സംഘടന ഭാരവാഹികൾ, റസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷനുകൾ, തുടങ്ങി എല്ലാ സംഘടനകൾക്കും മാലിന്യ സംസ്കരണ

പരിശീലനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് തദ്ദേശ സ്ഥാപന തലത്തിൽ ഒരു സ്ഥിരം സംവിധാനം ഉണ്ടാകണം. ഇതിനായി സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ, സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ എന്നിവയുടെ സേവനം പ്രയോജനപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.

- കോളേജുകൾ യുവജന-വിദ്യാർത്ഥി സംഘടനകൾ, വായനശാലകൾ, സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ, വയോജന സംഘടനകൾ തുടങ്ങി സന്നദ്ധരായവരെ പാഠശാലയുടെ സംഘടനാ നടത്തിപ്പ് പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രധാന നടത്തിപ്പുകാരാക്കാവുന്നതാണ്.
- ഇതിനായി ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഉത്തരവുകൾ, ബുക്ക് ലെറ്റുകൾ, ലീഫ്ലെറ്റുകൾ ശുചിത്വമിഷൻ/ഹരിതകേരളം മിഷൻ ഇതിനകം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള വിഡിയോകൾ എന്നിവ പ്രയോജനപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.

മുകളിൽ വിവരിച്ച ലക്ഷ്യങ്ങൾ നേടുന്നതിന് ഒക്ടോബർ- നവംബർ മാസത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

1. വിപുലമായ ശുചീകരണ പരിപാടി - ഇതിലൂടെ എല്ലാ വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മുഴുവൻ സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങളിലും 100% മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം ഉറപ്പാക്കണം. മാലിന്യമുക്തമാക്കിയ ശേഷം എല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളും സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് പ്രദർശിപ്പിക്കണം. (സർട്ടിഫിക്കറ്റ് മാതൃക അനുബന്ധം 3 ആയി നൽകിയിരിക്കുന്നു).
2. എല്ലാ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും എൻ എസ് എസ് യൂണിറ്റുകളുമായി ചർച്ച ചെയ്ത് സ്റ്റേഹാരാമങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം.
3. വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ തുടങ്ങി എല്ലാ വിഭാഗം സ്ഥാപനങ്ങളും ബൾക്ക് വേസ്റ്റ് ജനറേഷ്യും മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനായി സ്വന്തം സംവിധാനം ഉറപ്പു വരുത്തണം. ഹരിത പ്രോട്ടോക്കോൾ പാലിക്കുന്നു എന്നും മാലിന്യം കൃത്യമായി കൈമാറുന്നു എന്നും ഉറപ്പു വരുത്തണം. വൃത്തിയുള്ള പരിസരം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും ആകർഷകമായി സൂക്ഷിക്കുന്നു എന്നും ഉറപ്പു വരുത്തുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കണം. സ്ഥാപനങ്ങൾ മാലിന്യമുക്തമാക്കുകയും ഹരിത പ്രോട്ടോക്കോൾ പാലിക്കുന്നു എന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തുകയും ചെയ്ത ശേഷം സ്വയം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തി സർട്ടിഫിക്കറ്റ് പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കണം. (സർട്ടിഫിക്കറ്റ് മാതൃക അനുബന്ധം -4 ആയി നൽകിയിരിക്കുന്നു)
4. വിനോദ സഞ്ചാരകേന്ദ്രങ്ങളുടെ നിലവിലുള്ള മാലിന്യ സംസ്കരണ രംഗത്തെ വിടവ് വിലയിരുത്തേണ്ടതാണ് (ഗ്യാപ്പ് അസ്സെസ്സ്മെന്റ്) . ഇതിനായി നിലവിൽ ഹരിത കേരളം മിഷന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 69 സ്ഥലങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുണ്ട്. KSWMP യുടെ സാഹായത്തോടെ എല്ലാ നഗരസഭകളിലും ഇതിനകം തന്നെ ഗ്യാപ്പ് അസ്സെസ്സ്മെന്റ് നടത്തിയിട്ടുണ്ട്, ആ മാതൃക പിന്തുടർന്ന് കൊണ്ട് ബാക്കി സ്ഥലങ്ങളുടെ വിലയിരുത്തൽ പൂർത്തീകരിക്കണം. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാലിന്യ സംസ്കരണ ഉപാധികളുടെ ഗ്യാപ്പുകളുടെ വിവര ശേഖരണം നടത്തുകയും, ആയതിന് വേണ്ടിയുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുകയും വേണം.
5. തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന/ചിക്കൻ കട്ടിങ് യൂണിറ്റുകൾ അറവു ശാലകളുടെ പൂർണ്ണമായ വിവരശേഖരണം നടത്തുകയും ചിക്കൻ കട്ടിങ് യൂണിറ്റുകൾ / അറവു ശാലകൾ 100% റെൻഡറിങ് പ്ലാന്റുകളുമായി കരാർ വെച്ചു എന്ന് ഉറപ്പാക്കുകയും ചെയ്യണം.

6.അവശേഷിക്കുന്ന മാലിന്യക്കുനകൾ സമ്പൂർണ്ണമായി ശുചീകരിക്കുകയും ജലാശയങ്ങളിലെ ഖരമാലിന്യം നീക്കം ചെയ്യുകയും വേണം.

(സമയക്രമം അനുബന്ധം 5 ആയി ചേർത്തിരിക്കുന്നു)

പൊതുവായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ

1. ക്യാമ്പയിനിനെ ജനകീയ ക്യാമ്പയിനാക്കുന്നതിന് വേണ്ടി ജില്ലാ ആസൂത്രണ സമിതിയുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആവിഷ്കരിക്കണം.
2. എല്ലാ വിഭാഗം സംഘനകളുടെയും യോഗം ജിലാ ആസൂത്രണ സമിതിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ജില്ലാ തലത്തിലും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രാദേശിക തലത്തിലും വിളിച്ച് ചേർത്ത് ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കണം.
3. പ്രവർത്തന മികവിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഗ്രൂപ്പുകളാക്കി ആഴ്ചതോറും ജെ ഡി യുടെയും , രണ്ടാഴ്ചയിലൊരിക്കൽ കളക്ടറുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ റിവ്യൂ നടത്തണം. മാസത്തിലൊരിക്കൽ ബഹു:തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെയും അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ റിവ്യൂ മീറ്റിംഗ് സംഘടിപ്പിക്കും.
4. ഓരോ തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിലെയും വിദ്യാർത്ഥികൾ, എൻ എസ് എസ്/ എസ്പിസി/എൻ സി സി യുവജനങ്ങൾ, വിവിധ സംഘടനകളുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള ക്യാമ്പയിൻ ഓരോ ഘട്ടത്തിലും പ്രത്യേക പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ ആസൂത്രണം ചെയ്തു നടപ്പിലാക്കണം.
5. ഓരോ തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനത്തിലുമുള്ള ആശാ വർക്കർമാർ , കുടുംബശ്രീ ഭാരവാഹികൾ,റെസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷൻ ഭാരവാഹികൾ, ജനപ്രതിനിധികൾ ഇങ്ങനെ ഓരോ വിഭാഗത്തിലുള്ളവരുടെയും വീടുകൾ മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിന് മാതൃകയാക്കിമാറ്റുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളും ആവിഷ്കരിക്കാവുന്നതാണ്.
6. ഓരോ തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിലെയും ജനസംഖ്യക്ക് ആനുപാതികമായി ഉത്പാദിക്കപ്പെടാവുന്ന മാലിന്യങ്ങളുടെ അളവ് കണക്കാക്കി അതിൽ എത്ര അളവ് അജൈവ മാലിന്യം സമാഹരിച്ച് സംസ്കരണത്തിനായി കൈയൊഴിയുന്നു എന്നതും, ജൈവ മാലിന്യത്തിന്റെ അളവും ഉറവിടത്തിലും പൊതു ജൈവ മാലിന്യസംസ്കരണ സംവിധാനത്തിലും സംസ്കരിക്കപ്പെടുന്നതിന്റെ അളവും താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോഴാണ് തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം കൃത്യമായി വിലയിരുത്താൻ സാധിക്കുന്നത്.
7. ഓരോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലും ഉണ്ടാകുന്ന ജൈവ-അജൈവ മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ്, ഇതിനായി ഓരോ ഇനത്തിലും വരുന്ന സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങളുടെ എണ്ണവും ശേഷിയും മാലിന്യം ശേഖരിക്കുന്ന ഇടവേളകൾ, എം സിഎഫ്/ആർ ആർ എപ്പുകൾ നീക്കം ചെയ്യുന്ന ഇടവേളകൾ, മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ ശേഖരിക്കപ്പെടുന്ന ധനവിഭവം എന്നിവയായിരിക്കും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം വിലയിരുത്താൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന

സൂചകങ്ങൾ. ഇവ സംബന്ധിച്ച റിപ്പോർട്ടുകൾ യഥാസമയം സർക്കാരിലേക്ക് നൽകേണ്ട പൂർണ്ണ ഉത്തരവാദിത്വം സെക്രട്ടറിമാർക്കായിരിക്കും.

8. ഇന്റേണൽ വിജിലൻസ് ടീം എൻഫോഴ്സ്മെന്റ് ടീം ഈ ഉത്തരവ് പ്രകാരമുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കണം.
9. ഈ ഉത്തരവ് പ്രകാരം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിൽ ഓരോ പ്രവർത്തനത്തിലും കൈവരിക്കേണ്ട ഭൗതിക ലക്ഷ്യം കൈവരിച്ച് പോർട്ടലിൽ രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്. ആയതിന്റെ ചുമതല അതാത് തദ്ദേശ സ്ഥാപന സെക്രട്ടറിമാർക്കാണ്.
10. മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി പരാമർശം (9) പ്രകാരം ജില്ലാതലത്തിലും, തദ്ദേശ സ്ഥാപനതലത്തിലും, വാർഡ് തലത്തിലും യുവതയുടെ ടീം രൂപീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ജില്ലാ തലത്തിൽ തിരഞ്ഞെടുത്ത യൂത്ത് കോർഡിനേറ്റർമാർക്ക് ക്യാമ്പയിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമാകുന്ന ദിവസങ്ങളിലെ യഥാർത്ഥ യാത്രാ ചിലവ് ശുചിത്വ മിഷൻ നൽകേണ്ടതാണ്. തദ്ദേശ സ്ഥാപന തലത്തിലെ യൂത്ത് കോർഡിനേറ്റർമാർക്ക് ക്യാമ്പയിൻ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പുറത്ത് യാത്ര ചെയ്യേണ്ടി വന്നാൽ ആയതിന്റെ യാത്രാ ചിലവ് അതാത് തദ്ദേശ സ്ഥാപനം നൽകേണ്ടതാണ്.
11. ശുചിത്വ മാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്താവുന്ന എല്ലാ സ്റ്റീമുകളുടെയും (എസ്ബിഎം, കെ എസ് ഡബ്ല്യൂ എം പി) പ്രവർത്തനങ്ങൾ, വിവര വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടങ്ങിയവ മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിന്റെ ഓരോ ലക്ഷ്യങ്ങളും പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി സംയോജിപ്പിച്ച് മാത്രമേ നടപ്പിലാക്കാവൂ. ഈ കാര്യം പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടറും, ശുചിത്വ മിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടറും, കെ എസ് ഡബ്ല്യൂ എം പി പ്രൊജക്ട് ഡയറക്ടറും ഉറപ്പാക്കേണ്ടതാണ്.
12. ഓരോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലും വരുന്ന ഓഡിറ്റോറിയം, ഹോട്ടൽ, സംഘടനകൾ, ആരാധനാലയങ്ങൾ, ആത്മീയ സംഘടനകൾ, മത സംഘടനകൾ തുടങ്ങി എല്ലാ സംഘടനകളുടെയും സ്ഥാപനങ്ങളിൽ വെച്ചും അല്ലാതെയും നടക്കുന്ന പൊതു പരിപാടികളിൽ നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി ഒഴിവാക്കി ഹരിത ചട്ടം പാലിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് രേഖാ മൂലം അറിയിക്കേണ്ടതാണ്.
13. ഓരോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലേയും വ്യാപാരികൾക്ക് നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങളുടെ പട്ടിക സഹിതം വില്പന നടത്താൻ പാടില്ലായെന്ന കത്ത് കൊടുക്കുകയും അതിലൂടെ നിയമ നടപടികൾ ഒഴിവാക്കുന്നതിന് സഹകരണം ഉറപ്പാക്കുകയും വേണം.
14. തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിലെ ക്യാമ്പയിൻ ടീം വിപുലപ്പെടുത്തി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിൽ ക്യാമ്പയിൻ നേതൃത്വം നൽകി ശക്തമാക്കണം.

15. ഈ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരമുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് ഓരോ തദ്ദേശ സ്ഥാപനവും പ്രവർത്തന കലണ്ടർ തയ്യാറാക്കേണ്ടതാണ്. ഇത് ജില്ലാ ജോയിന്റ് ഡയറക്ടറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ജില്ലാ ക്യാമ്പയിൻ സെക്രട്ടറിയേറ്റ് ആവശ്യമായ പിന്തുണ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് നൽകണം.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)
ശാരദ മുരളീധരൻ ഐ എ എസ്
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി

കോർഡിനേറ്റർ നവകേരളം കർമ്മപദ്ധതി 2
പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടർ, LSGD, സ്വരാജ് ഭവൻ, തിരുവനന്തപുരം
എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, കുടുംബശ്രീ
എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ശുചിത്വ മിഷൻ
പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടർ , കെ എസ് ഡബ്ല്യൂ എം പി
ഡയറക്ടർ ജനറൽ , കില
മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ, ക്ലീൻ കേരള കമ്പനി ലിമിറ്റഡ്, തിരുവനന്തപുരം
പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (A&E) കേരള, തിരുവനന്തപുരം
അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (G&SSA/E&RSA) കേരള, തിരുവനന്തപുരം
എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ഇൻഫോർമേഷൻ കേരള മിഷൻ
ഡയറക്ടർ (I&PRD) , വെബ് & ന്യൂ മീഡിയ
കരുതൽ ഫയൽ/ഓഫീസ് കോപ്പി

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

ബഹു. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിക്ക്
തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയുടെ പി.എ. ക്ക്

അനുബന്ധം -1

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പരിധിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന സംഘടനകൾക്ക് നൽകുന്ന നിർദ്ദേശം

1. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന തലത്തിൽ നടക്കുന്ന പൊതുപരിപാടികളിൽ നൂറ് പേരിൽ കൂടുതൽ ആളുകൾ പങ്കെടുക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ ആയത് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിൽ രേഖാമൂലം അറിയിക്കേണ്ടതാണ്.
2. പൊതുപരിപാടികളിൽ താഴെ പറയുന്ന നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും ഒഴിവാക്കി ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ പാലിക്കേണ്ടതാണ്.

ക്രമ നം	നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങൾ
1	പ്ലാസ്റ്റിക് ക്യാരി ബാഗ് (കനം നോക്കാതെ)
2	പ്ലാസ്റ്റിക് ഷീറ്റ്സ് (ടേബിളിൽ വിരിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന), ക്ലിംഗ് ഫിലിം
3	പ്ലേറ്റുകൾ , കപ്പുകൾ, തൈർമോക്കോൾ, സ്റ്റെറോഫോം ഉപയോഗിച്ചുണ്ടാക്കുന്ന അലങ്കാര വസ്തുക്കൾ
4	ഒറ്റ തവണ ഉപഭോഗമുള്ള പ്ലാസ്റ്റിക് കപ്പുകൾ, പ്ലേറ്റുകൾ, സൂണുകൾ, ഫോർക്കുകൾ, സ്ട്രോകൾ, ഡിഷുകൾ, സ്റ്റിറർ
5	പ്ലാസ്റ്റിക് കോട്ടിങ്ങ് ഉള്ള പേപ്പർ കപ്പുകൾ , ബൗൾ, ക്യാരി ബാഗുകൾ
6	പ്ലാസ്റ്റിക് പ്ലാഗുകൾ , പ്ലാസ്റ്റിക് ബണ്ടിംഗ്
7	പ്ലാസ്റ്റിക് വാട്ടർ പൗച്ചസ്, പ്ലാസ്റ്റിക് ജ്യൂസ് പോക്കറ്റുകൾ
8	PET /PETE ബോട്ടിലുകൾ കുടിക്കാനുള്ളത് (500 ML കപ്പാസിറ്റിക്ക് താഴെ)
9	ഗാർബേജ് ബാഗ് (പ്ലാസ്റ്റിക്)
10	പി വി സി ഫ്ലക്സ് മെറ്റീരിയൽസ്
11	പ്ലാസ്റ്റിക് പാക്കറ്റ്സ്

3. കുടിവെള്ള വിതരണം ചെയ്യുന്നതിന് പൊതു ടാപ്പുകൾ സ്ഥാപിക്കുകയോ ഡിസ്പെൻസർ കാനുകൾ ഉപയോഗിക്കുകയോ ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 500 എം എൽനൂ താഴെയുള്ള മിനറൽ വാട്ടർ ബോട്ടിലുകൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല.
4. അലങ്കാരത്തിന് തൈർമോക്കോൾ, പി വി സി, ഫ്ലക്സ്, പ്ലാസ്റ്റിക് തുടങ്ങിയവ ഒഴിവാക്കി പ്രകൃതി സൗഹൃദ വസ്തുക്കൾ ഉപയോഗിക്കേണ്ടതാണ്.
5. ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ ലംഘനത്തിന് 27.11.2019 ലെ സ.ഉ.(കൈ)നം.06/2019/പരി. ഉത്തരവ് പ്രകാരം 10000 /-രൂപ മുതൽ 50000 /- രൂപ വരെ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം നിശ്ചയിക്കുന്ന പിഴ നൽകേണ്ടതാണ്.
6. പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായി ഉണ്ടാകുന്ന ജൈവ അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുന്നതിന് അംഗീകൃത ഏജൻസിയുമായി കരാറിൽ ഏർപ്പെടേണ്ടതാണ്.

അനുബന്ധം -2

ആഡിറ്റോറിയം/കലാലയ മണ്ഡപം /ടർഫുകൾ/പൊതുമണ്ഡലങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ വിവിധ പരിപാടികൾ നടത്താൻ സ്ഥാപനം ബുക്കചെയ്യുന്ന വ്യക്തികൾക്ക് നൽകേണ്ട നിർദ്ദേശങ്ങൾ

1) ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ നടത്തുന്ന പരിപാടികൾ പൂർണ്ണമായും ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ പാലിച്ചായിരിക്കണം നടത്തേണ്ടത്.

2) സ.ഉ(കൈ)നം.6/2019 തീയതി 27.11.2019 ഉത്തരവ് പ്രകാരം നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങൾ /ബോട്ടിലുകൾ തുടങ്ങിയവ ഉപയോഗിക്കുകയാണെങ്കിൽ 10000 രൂപ മുതൽ 50000 രൂപവരെയുള്ള , തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം നിശ്ചയിക്കുന്ന പിഴ ഈടാക്കുന്നതായിരിക്കും.

ക്രമ നം	നിരോധിത ഉത്പന്നങ്ങൾ
1	പ്ലാസ്റ്റിക് ക്യാരി ബാഗ് (കനം നോക്കാതെ)
2	പ്ലാസ്റ്റിക് ഷീറ്റ്സ് (ടേബിളിൽ വിരിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന), ക്ലിംഗ് ഫിലിം
3	പ്ലേറ്റുകൾ , കപ്പുകൾ, തെർമോക്കോൾ, സ്റ്റെനോഫോം ഉപയോഗിച്ചുണ്ടാക്കുന്ന അലങ്കാര വസ്തുക്കൾ
4	ഒറ്റ തവണ ഉപഭോഗമുള്ള പ്ലാസ്റ്റിക് കപ്പുകൾ, പ്ലേറ്റുകൾ, സ്പൂൺകൾ, ഫോർക്കുകൾ, സ്ട്രോകൾ, ഡിഷുകൾ, സ്റ്റീറർ
5	പ്ലാസ്റ്റിക് കോട്ടിങ്ങ് ഉള്ള പേപ്പർ കപ്പുകൾ , ബൗൾ, ക്യാരി ബാഗുകൾ
6	പ്ലാസ്റ്റിക് പ്ലാഗുകൾ , പ്ലാസ്റ്റിക് ബണ്ടിംഗ്
7	പ്ലാസ്റ്റിക് വാട്ടർ പൗച്ചസ്, പ്ലാസ്റ്റിക് ജ്യൂസ് പോക്കറ്റുകൾ
8	PET /PETE ബോട്ടിലുകൾ കടിക്കാനുള്ളത് (500 ML കപ്പാസിറ്റിക്ക് താഴെ)
9	ഗാർബേജ് ബാഗ് (പ്ലാസ്റ്റിക്)
10	പി വി സി ഫ്ലക്സ് മെറ്റീരിയൽസ്
11	പ്ലാസ്റ്റിക് പാക്കറ്റ്സ്

3)സ്ഥാപനത്തിലെ അജൈവ മാലിന്യം ശേഖരിക്കുന്നതിന് ഏർപ്പാടാക്കിയിട്ടുള്ള ഏജൻസിക്ക് അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ കൈമാറേണ്ടതാണ്

4)പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായി ഉണ്ടാകുന്ന ജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ സ്ഥാപനത്തിലുള്ള സംവിധാനത്തിലോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ള തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനവുമായി കരാറുള്ള ഏജൻസിക്കോ കൈമാറേണ്ടതാണ്.

5)പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായി പങ്കെടുക്കുന്ന ആളുകളുടെ എണ്ണം മുൻകൂട്ടി അറിയിക്കേണ്ടതും ഭക്ഷണം കുടിവെള്ളം തുടങ്ങിയവ വിതരണം ചെയ്യുന്ന രീതിയും വിവരവും മുൻകൂട്ടി അറിയിക്കേണ്ടതാണ്.

6)കുടിവെള്ളം നൽകുന്നതിനു ഒറ്റത്തവണ ഉപയോഗിക്കുന്ന കപ്പുകൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല. 500 ml ന് താഴെയുള്ള കുപ്പിവെള്ള കുപ്പികൾ വിതരണം ചെയ്യാൻ പാടില്ല.

7)ഭക്ഷണം വിതരണം ചെയ്യുന്നതിന് ഡിസ്പോസ്റ്റിബിൾ പാത്രങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല.

8)അലങ്കാരത്തിന് തെർമോകോൾ ,പി വി സി ഫ്ലക്സ് തുടങ്ങിയവ ഉപയോഗിക്കാതെ പ്രകൃതി സൗഹൃദ വസ്തുക്കൾ ഉപയോഗിക്കേണ്ടതാണ്.

വ്യാപാര സ്ഥാപന ഉടമയുടെ സത്യ പ്രസ്താവന

.....ജില്ലയിൽ ..... തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലെ
.....സ്ഥാപന ഉടമയായ .....(പേര് ,വിലാസം)എന്ന ഞാൻ
മാലിന്യമുക്തം നവകേരളം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി നൽകുന്ന സത്യ പ്രസ്താവന.

- എൻറെ ഉടമസ്ഥതയിലും നിയന്ത്രണത്തിലുമുള്ള ഈ സ്ഥാപനത്തിലുണ്ടാകുന്ന മാലിന്യങ്ങളെ ജൈവം എന്നും അജൈവം എന്നും അപകടകരമായ മാലിന്യങ്ങൾ എന്നും മൂന്നായി തരം തിരിച്ച് ശേഖരിക്കുന്നതിനുള്ള സൗകര്യം ഒരുക്കിയിട്ടുണ്ട്.
- തരം തിരിച്ചുള്ള മാലിന്യ ശേഖരണത്തിനായി ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ എല്ലാ ജീവനക്കാർക്കും ബോധവൽക്കരണവും പരിശീലനവും നൽകിയിട്ടുണ്ട്.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ സന്ദർശകർക്കും ഉപഭോക്താക്കൾക്കും മാലിന്യങ്ങൾ തരം തിരിച്ച് നിക്ഷേപിക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ അളവിലും വലിപ്പത്തിലും എണ്ണത്തിലുമുള്ള ബിന്നുകൾ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ ക്രമീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ സൗകര്യം എന്റെ സ്ഥാപനത്തിൽ വന്നു പോകുന്ന യാത്രക്കാരായ പൊതുജനങ്ങൾക്കുളടി പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ എനിക്ക് സമ്മതവുമാണ്.
- സ്ഥാപനത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ ഉറവിടത്തിൽ സംസ്കരിക്കുന്നതിനുള്ള സർക്കാർ അംഗീകൃത സംവിധാനം ഉണ്ട് .
- സ്ഥാപനത്തിൽ സംസ്കരിക്കാൻ കഴിയാത്ത ജൈവമാലിന്യങ്ങളെ സംസ്കരിക്കുന്നതിന് തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ഏജൻസിയുമായി കരാർ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്.
- സ്ഥാപനത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ തരംതിരിച്ച് വൃത്തിയാക്കി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്ന ഹരിതകർമ്മസേനക്ക് / ഏജൻസിക്ക് നൽകുകയും അതിന് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ച യൂസർഫീസ് നൽകുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്.
- സ്ഥാപനത്തിൽ ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ പൂർണ്ണമായും പാലിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്
- നിരോധിത ഉല്പന്നങ്ങളായ ഡിസ്പോസിബിൾ കപ്പുകളോ പാത്രങ്ങളോ പ്ലാസ്റ്റിക് ക്യാരിബാഗുകളോ ഉപയോഗിക്കുകയോ സ്ഥാപനത്തിൽ സംഭരിക്കുകയോ വില്പന നടത്തുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല .
- സ്ഥാപനത്തിലെ ശുചിമുറികൾ വൃത്തിയായും പൊതുജനത്തിനും ഉപഭോക്താക്കൾക്കും ജീവനക്കാർക്കും ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് സജ്ജമാക്കിയിട്ടുണ്ട് .
- സ്ഥാപനവും പരിസരവും മാലിന്യം വലിച്ചെറിയാതെ വൃത്തിയായി സൂക്ഷിക്കുന്നു . മാലിന്യം അലക്ഷ്യമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുകയോ കത്തിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല .

- സ്ഥാപനത്തിലെ ജീവനക്കാർക്ക് ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ പാലിക്കുന്നതിനുള്ള പരിശീലനം നൽകിയിട്ടുണ്ട്.
- സ്ഥാപനത്തിലെ മലിന ജലം സംസ്കരിക്കുന്നതിന് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണസ്ഥാപനത്തിന്റെ അംഗീകാരമുള്ള സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.
- ഈ സത്യ പ്രസ്താവനയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിന് വിരുദ്ധമായി ഏതെങ്കിലും ചെയ്യാൽ നഗരസഭ /പഞ്ചായത്തിൽ നിന്നും നിയമ നടപടിയോ ,പിഴ ചുമത്തലോ ചെയ്യുമെന്ന് എനിക്ക് അറിവുള്ളതാണ്.ആയതിനാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്റെ പക്കൽ നിന്നോ സ്ഥാപനത്തിലെ മറ്റ് ജീവനക്കാർ /പ്രവർത്തകരിൽ നിന്നോ ഒരതരത്തിലുമുള്ള വീഴ്ച ഉണ്ടാകില്ലെന്ന് ഞാൻ ഉറപ്പുനൽകുന്നു .

സ്ഥാപന ഉടമ/ലൈസൻസിയുടെ ഒപ്പ് .....

പേര് .....

മേൽ വിലാസം .....

നടത്തിപ്പ് ചുമതലയുള്ള വ്യക്തിയുടെ ഒപ്പ് .....

പേര് .....

അനുബന്ധം - 4

ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ സ്ഥാപന മേധാവിയുടെ സത്യ പ്രസ്താവന

-----ജില്ലയിൽ-----
പഞ്ചായത്ത്/മുനിസിപ്പാലിറ്റി/ കോർപ്പറേഷൻ പരിധിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന
----- സ്ഥാപനത്തിന്റെ മേധാവിയായ -----(പേര്
ഔദ്യോഗിക പദവി) യായ ഞാൻ മാലിന്യമുക്തം നവകേരളം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി
നൽകുന്ന സത്യപ്രസ്താവന.

- ഞാൻ മേധാവിയായിട്ടുള്ള ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ ചുവടെ ചേർത്തിരിക്കുന്ന പ്രകാരമുള്ള കാര്യങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് ഗ്രീൻ ഓഫീസ് ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളതാണ് എന്നവിവരം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ നയം എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും പിന്തുടരുന്നു.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ നയം നടപ്പിലാക്കുന്നു എന്നറപ്പുവരുത്താൻ ശ്രീ /ശ്രീമതി -----, (പദവി)..... നെ ചുമതലപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. അവരുടെ ഫോൺ നമ്പർ ..... ഇ മെയിൽ .....
- ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ എല്ലാ ജീവനക്കാരെയും ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ നയം പിന്തുടരുന്നതിനുവേണ്ട പരിശീലനവും ബോധവൽക്കരണവും നൽകിയിട്ടുണ്ട്. പുതുതായി വരുന്ന ജീവനക്കാർക്കായി പരിശീലനത്തിനുള്ള സംവിധാനവും ഒരുക്കിയിട്ടുണ്ട്
- ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ സംബന്ധിച്ച നിർദ്ദേശങ്ങൾ എല്ലാ പേർക്കും വായിക്കാവുന്ന രീതിയിൽ പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്
- ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ ജൈവ മാലിന്യങ്ങളെയും അജൈവ മാലിന്യങ്ങളെയും ഉറവിടത്തിൽത്തന്നെ തരംതിരിച്ച് ശേഖരിക്കുന്നു.
- ഉറവിട സംസ്കരണ രീതിയിലൂടെ ജൈവമാലിന്യം സ്ഥാപനത്തിൽ സജ്ജമാക്കിയിട്ടുള്ള ..... സംവിധാനത്തിൽ തന്നെ സംസ്കരിക്കുന്നു.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിൽ സംസ്കരിക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ജൈവ മാലിന്യങ്ങളെ സംസ്കരിക്കുന്നതിന് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ള .....ഏജൻസിയുമായി കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.
- അജൈവ മാലിന്യം യൂസർ ഫീ നൽകി കൃത്യമായി ഹരിതകർമ്മ സേനയെ/ അംഗീകൃത ഏജൻസിയെ ഏൽപ്പിക്കുന്നു.

- ഉപയോഗ ശൂന്യമായ ഫർണിച്ചറുകൾ ,ഇ മാലിന്യങ്ങൾ അപകടകരമായ മാലിന്യങ്ങൾ എന്നിവയൊന്നും കൂടിക്കിടക്കാതിരിക്കാൻ സംവിധാനമൊരുക്കിയിട്ടുണ്ട്.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പരിസരത്ത് ഒരു തരത്തിലുമുള്ള മാലിന്യങ്ങളും കത്തിക്കുകയോ വലിച്ചെറിയുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല
- ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ ജീവനക്കാർക്കും സന്ദർശകർക്കും ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ മാലിന്യ ശേഖരണ ബിന്നുകൾ (നിശ്ചിത കളർ പ്രകാരം)സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്.
- ഈ സ്ഥാപനത്തിലെ ശുചിമുറികൾ വൃത്തിയായും പൊതുജനത്തിനും ഉപഭോക്താക്കൾക്കും ജീവനക്കാർക്കും ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് സജ്ജമാക്കിയിട്ടുണ്ട്
- യഥാ സമയം സ്ഥാപനത്തിലെ ബിന്നുകളിൽ നിന്നും മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ജീവനക്കാരെ ഏർപ്പാടാക്കിയിട്ടുണ്ട്
- ഈ സത്യ പ്രസ്താവനയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിന് വിരുദ്ധമായി ഏതെങ്കിലും ചെയ്താൽ നഗരസഭ /പഞ്ചായത്തിൽ നിന്നും നിയമ നടപടിയോ ,പിഴ ചുമത്തലോ ചെയ്യുമെന്ന് എനിക്ക് അറിവുള്ളതാണ്.ആയതിനാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്റെ പക്കൽ നിന്നോ സ്ഥാപനത്തിലെ മറ്റ് ജീവനക്കാർ /പ്രവർത്തകരിൽ നിന്നോ ഒരുതരത്തിലുമുള്ള വീഴ്ച ഉണ്ടാകില്ലെന്ന് ഞാൻ ഉറപ്പുനൽകുന്നു .

സ്ഥാപന മേധാവിയുടെ ഒപ്പ് .....

പേര് .....

പദവി.....

ഓഫീസ് സീൽ

അനുബന്ധം - 5

മാലിന്യ മൂലം നവകേരളം പ്രവർത്തനങ്ങളും കാലഗണനയും

1.ഒക്ടോബർ 10-20

വ്യാപാര സ്ഥാപനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ തുടങ്ങി എല്ലാ വിഭാഗം സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ പരിപാലന സംവിധാനം , ഹരിത പ്രൊട്ടോക്കോൾ പാലിക്കൽ , മാലിന്യം കൃത്യമായി കൈമാറൽ എന്നിവക്ക് ആവശ്യമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ.

2. ഒക്ടോബർ 20-31

വിനോദ സഞ്ചാരകേന്ദ്രങ്ങളുടെ നിലവിലുള്ള മാലിന്യ സംസ്കരണ രംഗത്തെ വിടവ് വിലയിരുത്തൽ (ഗ്യാപ്പ് അസ്സെസ്സ്മെന്റ്).

3.നവംബർ 1-15

പൊതു ജൈവ സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകളിൽ പ്രവർത്തനരഹിതമായവ പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കൽ.

4.നവംബർ 15-30

നിലവിലുള്ള എം സി എഫുകളിലും ,ആർ ആർ എഫുകളിലും എല്ലാ സംവിധാനങ്ങളും ഉണ്ടെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്തൽ. പോരായ്മകൾ പരിഹരിച്ച് മികച്ച കേന്ദ്രമാക്കൽ.

5.നവംബർ 15 -30

ഹരിത ഗ്രാമസഭ/ വാർഡ് സഭ

6.നവംബർ 14

കുട്ടികളുടെ ഹരിതസഭ

7.ഡിസംബർ 1-10

തദ്ദേശ സ്ഥാപന പരിധിയിൽ വരുന്ന , സ്ത്രീകൾ തൊഴിലെടുക്കുന്നതോ, വന്നു പോകുന്നതോ ആയ എല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലും നിർബന്ധമായും പി സി ബി അംഗീകാരമുള്ള സാനിറ്ററി പാഡ് സംസ്കരണ സംവിധാനം സ്ഥാപിക്കണം

8.ഡിസംബർ 10-20

വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങളെ സീറോ വേസ്റ്റ് സോണുകളായി പ്രഖ്യാപിക്കൽ.

9.ഡിസംബർ 20-31

ഹരിത കർമ്മസേന ബ്രാൻഡിംഗ്.

10.ജനുവരി 1-10

ഹരിതമിത്രം ആപ്ലിക്കേഷൻ 600 പഞ്ചായത്തുകളിൽ , 65 മുൻസിപ്പാലിറ്റികളിൽ, 4 കോർപ്പറേഷനുകളിൽ സമ്പൂർണ്ണമാക്കൽ.

11.ജനുവരി 10-20

വാർഡുകളുടെ വിലയിരുത്തൽ - ശുചിത്വ വാർഡുകളുടെ പ്രഖ്യാപനം

12.ജനുവരി 1 -31

മികവിന്റെ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ / അനുമോദന/ആദരവ് നൽകൽ മേളകൾ

13.ജനുവരി 15-30

മികച്ച തദ്ദേശ സ്ഥാപനം വിലയിരുത്തൽ.

14.ജനുവരി 26

വലിച്ചെറിയൽ മൂകം പ്രഖ്യാപനം.